

SZOCIÁLIS SZÖVETKEZETEKEL KAPCSOLATOS ALAPINFORMÁCIÓK

A hatályos magyar jogban a szövetkezetek létjogosultsága alkotmányos szinten elismert és rögzített - a Magyar Köztársaság Alkotmánya rögzíti, hogy „az állam támogatja az önkéntes társuláson alapuló szövetkezeteket, elismeri a szövetkezetek önállóságát” .

A szövetkezet, és ezen belül a szociális szövetkezetek alapításának normatív feltételeit a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény (a továbbiakban: Sztv.) tartalmazza.

A szociális szövetkezetekre további szabályozást tartalmazó 141/2006. (IV.29.) Korm. rendelet célja, hogy a társadalom tagjait ösztönözze, váljanak aktív szereplőivé a szociális gazdaságnak egy speciális szervezeti forma, a szociális szövetkezet létrehozásával. A szociális szövetkezetek a szociális gazdaságban olyan szükségletek kielégítésére töreksenek, melyeket a piac, illetve a civil szektor nem elégít ki. Az európai tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a szövetkezetek – szociális szövetkezetek – a foglalkoztatáspolitikai, a regionális, a vidékfejlesztési, az agrár-, a környezetvédelmi politikai keretei között felmerülő problémák megoldásának, illetve a kiegyensúlyozásának egyik eszközét jelenthetik.

A szövetkezet fogalma:

Sztv. 7 §

„A szövetkezet az alapszabályban meghatározott összegű részjegytőkével alapított, a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, jogi személyiséggel rendelkező szervezet, amelynek célja a tagjai gazdasági, valamint más társadalmi (kulturális, oktatási, szociális, egészségügyi) szükségletei kielégítésének elősegítése.”

A szociális szövetkezet fogalma

„8. § (1) A szociális szövetkezet a 7. §-ban foglaltaknak megfelelő olyan szövetkezet,
a) amelynek célja munkanélküli, illetőleg szociálisan hátrányos helyzetben lévő tagjai számára munkafeltételek teremtése, valamint szociális helyzetük javításának egyéb módon történő elősegítése;
b) amely iskolaszövetkezetként működik.
(2) A szociális szövetkezetnek a nevében viselnie kell a szociális szövetkezet megnevezést, illetve – iskolaszövetkezet esetében – az iskolaszövetkezet megnevezést. „

A szociális szövetkezetnek csak természetes személyalapító tagjai lehetnek (min. 7 fő), illetve nem lehet befektető tagja.

Szociális szövetkezet vagyona és gazdálkodása

Szociális szövetkezet a 2006. évi X. törvényben megfogalmazottak alapján minden olyan tevékenységet folytathat, amelyet a törvény szövetkezet számára nem tilt. A szociális szövetkezet tevékenységében meghatározó jellegű a társadalom leszakadó rétegei helyzetének javítására való törekvés. A szociális szövetkezet a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, jogi személyiséggel rendelkező szervezet, amelyeknek amellet, hogy általános célja a tagjai gazdasági, valamint más társadalmi (kulturális, oktatási, szociális, egészségügyi) szükségletei kielégítésének elősegítése,

- a munkanélküli, illetőleg szociálisan hátrányos helyzetben lévő tagjai számára munkafeltételeket teremt és közösségi alapjából elősegíti tagjai szociális helyzetének javítását, vagy
- iskolaszövetkezetként működik (ezt a célt az OFA támogatási programja nem támogatja)

A szövetkezet induló vagyonát a tagok vagyoni hozzájárulásának összessége képezi (részjegytőke). A ma hatályos 2006. évi X. törvény ilyen előírást nem tartalmaz, az alapító tőke nagyságának meghatározását – az állampolgárok szövetkezési szabadságát előtérbe helyezve – a tagokra bízta. A szövetkezet alapszabályában kell meghatározni a részjegytőke alapításkori nagyságát, a részjegyek névértékét és az egy tag által jegyezhető részjegyek számát. Az induló tőke összege tehát – igazodva a szövetkezet által folytatandó tevékenységhez – tetszőleges mértékű lehet. E szabályozási forma lehetővé teszi, hogy csekély „önerővel” bíró természetes személyek is vállalkozást - szociális szövetkezetet hozzanak létre, ezáltal munkalehetőséget teremtve saját maguk számára.

A szociális szövetkezet alapításának végső lépése a cégbírósági bejegyzés, mely konstitutív hatályú, vagyis a szövetkezet a bejegyzés erejénél fogva jön létre.

A szövetkezet, mint jogi személy a tagjaitól elkülönült, saját vagyonnal rendelkezik, amely magában foglalja a részjegytőkét (jegyzett tőkét), a jegyzett, de be nem fizetett tőkét, a tőketartalékot, az eredménytartalékot, a lekötött tartalékot (ezen belül a közösségi alapot), az értékelési tartalékot, valamint a tárgyév mérleg szerinti eredményét.

A szövetkezet részjegytőkéje (jegyzett tőke) a tagok vagyoni hozzájárulásainak összege, melynek alapításkori értékét az alapszabály határozza meg. A részjegytőke nem stabil tőkeelem, mert a tagok belépésekor teljesített vagyoni hozzájárulások, illetőleg a kilépések során eszközölt elszámolások révén összege automatikusan (azaz bármiféle külön eljárás nélkül), folyamatosan módosul. Tőkéjének változó jellege a szövetkezet egyik fontos sajátossága, melyet a törvény a szövetkezet fogalmi elemeként rögzít

A szövetkezet tevékenysége során a tulajdonában álló és a tagok vagy mások által használatába adott eszközökkel gazdálkodik, tartozásaiért a saját vagyonával felel.

A tagok felelőssége korlátozott annyiban, hogy a szövetkezet tartozásaiért kizárólag a részjegy (befektetési részjegy) erejéig felelnek, ugyanakkor amennyiben a szövetkezet veszteséges gazdálkodása azt indokoltá teszi és az alapszabály arra lehetőséget biztosít, a szövetkezet közgyűlése – a leadott szavazatok kétharmados többségével – a tagokat vagyoni hozzájárulásuk arányában pótbefizetés teljesítésére kötelezheti.

Közösségi Alap

A szövetkezet a részjegytőkéjén felüli vagyron terhére fel nem osztható vagyonnak minősülő közösségi alapot köteles létrehozni, melynek rendeltetése a szövetkezet által a tagoknak, valamint hozzátartozóiknak nyújtott szolgáltatások finanszírozása.

„71. § (1) A közösségi alap fel nem osztható szövetkezeti vagyonnak minősül, amely a lekötött tartalékban van elkülönítve.

(2) A közösségi alap 58. § szerinti képzése az eredménytartalékból a lekötött tartalékba való átvezetéssel történik.

(3) A számviteli törvény szerinti tárgyévi beszámolót elfogadó közgyűlés határozza meg, hogy a közösségi alaprendelkezésre álló állományának hány százaléka erejéig lehet a tárgyévet követő évben az 57. § (2) bekezdése szerinti juttatásokat és támogatásokat teljesíteni. A beszámolónak a közgyűlés elé terjesztése előtt az alapból történő felhasználásra vonatkozó javaslatához a szövetkezet közgyűlése által felhatalmazott országos szövetkezeti szövetség nyilatkozatát be kell szerezni”

A támogatások és juttatások körét, valamint a felhasználás részletes szabályait a jogszabályok szabta kereteken belül az alapszabályban kell meghatározni. A támogatandó célok között szerepelhetnek többek között szociális, oktatási, kulturális, közművelődési vagy a sporttevékenységet támogató, és egyéb olyan juttatások, amelyek a szövetkezet céljával összhangban állnak.

A szövetkezet által létrehozott közösségi alapból nyújtott támogatásokra vonatkozó részletes szabályokat a 124/2006.(V.19.) Korm. rendelet tartalmazza.

Egy hatékonyan működő szociális szövetkezet a tagok valamint a munkavállalók közti „kooperáció” az eszköz- és tőkekoncentráció, a piaci pozíció növelése eredményeként jelentős mozgatórugója a munkaerő-piaci reintegrációnak, a jövedelemtermelő képesség növelésének.

A szövetkezet és így a szociális szövetkezet – a gazdasági társaságoktól eltérően – nem elsősorban a magas profitra törekszik, hanem arra, hogy tagjai számára minél olcsóbb és színvonalasabb szolgáltatásokat nyújtson, ennek érdekében a napi gazdasági-pénzügyi folyamatok irányításával ugyanúgy profi menedzsmentet bíz meg, mint bármely más vállalkozás. Fontos kiemelni, hogy a szociális szövetkezet a számviteli törvény alapján vállalkozásnak minősül.

A munkanélküliség kezelésében, a foglalkoztatás elősegítésében – különösen a hátrányokkal rendelkező társadalmi csoportok esetében, valamint a feketegazdaság visszaszorításában – a szövetkezés, a szövetkezeti formában való jövedelemtermelés megoldást jelenthet. A szociális szövetkezeti forma közösség-szervező erejét, a társadalmi szükségletek kielégítésében és a foglalkoztatás bővítés elősegítésében betöltött/betölthető szerepét szükséges kiemelni és hangsúlyozni, olyan szükségletek kielégítésére törekszik melyet sem az állami – sem a piaci szektor nem fed le, mintegy ötvözve a gazdasági társaságokban illetve a non-profit szervezeti formákban meglévő előnyöket.